

BAKÓ BOGLÁRKA

„... megbántam, és az Úristen azt tudja, és megbocsátja nekem ...”

S. története egy dél-erdélyi falu új vallási mozgalmáról

Tanulmányomban egy zárt falusi közösség „normatörő női alakján”, S.¹ történetén keresztül egy dél-erdélyi település felekezeti konfliktusának esetét mesélem el.

Saját történetét S. másként értelmezi, s története közbevetéseimmel ismét más értelmet nyert. Így ez a történet az én történetem róla, aki egy zárt, falusi közösség protestáns felekezetéből kilépett, átkeresztelkedett, majd új csoportjából szintén kilépve keresi az Istent, saját üdvösségét, megváltását s az igaz utat.²

A „nagytörténet”

„Én nem térítettem meg senkit, mert én nem tudok embert megtéríteni, maga a Szentlélek tud megtéríteni, és a megtérés és az újjászületés az a legnagyobb csoda. Ha egy ember megtér, megtagadja a bűneit, megtagadja az ördögöt, kísértéseit, és Istennek kezd el élni, Isten szerint gondolkodik, a Biblia értékeit sajátítja el. Ez a legnagyobb csoda, ami létezik a világon, és én ezt nem tudom elérni, se szép szóval, se kevésbé szép szóval, hanem ezt egyedül a Szentlélek tudja. Elkezd belül munkálkodni a szívében, a lelkében, az érzéseiben, gondolataiban, s egyszer csak szomjúságot kap arra nézve, hogy kezdjen el foglalkozni a Bibliával, kezdjen el imádkozni, és ugyanúgy, ahogy az ördög előtt meg kell nyílnon, és be kell engedje, ugyanúgy meg kell nyílnon Jézus előtt és Isten előtt, a Szentlélek előtt, be kell fogadja, és akkor Jézus bejön ez életébe, és az illető megváltozik egészen.

¹ S.-sel – akinek a monogramját taláalomra választottam – az évek során jó ismeretségbe keveredtünk, így beszélgetésünk inkább együttgondolkodás volt, mint interjúkészítés. Kérdéseimmel jobbra csak „témában” próbáltam tartani, a beszélgetés irányvonalát ő szabta meg. Így kerekedett ki az a történet, amit a felekezeti konfliktusból ő fontosnak és idegenek számára megismerhetőnek tartott. S. azon beszélgetőtársaim közé tartozott, akit nem zavart a diktafon bekapcsolása. Mindemellett végig tudomást vett létéről, s két ízben kikapcsoltatta mondanivalója alatt. Ezek a részek értelemszerűen nincsenek benne a tanulmányban, hiszen igyekeztem tiszteletben tartani a számára publikálható és nem publikálható „valóságot”. Köszönöm megértését, jóindulatát és nyíltságát, amivel megosztotta velem életének történetét.

² S.-sel több beszélgetést is készítettem az erdélyi faluban végzett terepmunkám idején 2001-ben, 2003-ban és 2006-ban. Az alább közölt tanulmányban két interjút közlök: az első 2001-ben felvett életútinterjú, a második pedig 2006-ban készített irányított interjú. A tanulmány gerince a 2001-es életútinterjú, a 2006-os interjúval csak azokat a részeket egészítettem ki, amelyekről 2001-ben nem esett szó. Ezeket a részeket a dolgozatban külön jelzem. Az interjúkat megvágva és szerkesztve, de az élőnyelvhez híven közlöm. Amennyiben beszélgetőtársam válaszai tartalmazták feltevet kérdéseimet, azokat kihagytam a szövegből. A bennmaradó kérdéseket zárójelben közlöm.

Én nem tudok megtéríteni embereket, csak a Szentlélek tudja, és nem számít az, hogy szegény vagy gazdag, művelt vagy műveletlen, öreg vagy fiatal, ilyen típusú vagy olyan típusú, nem számít, őszintén Istenkeresőnek kell lennie az illetőnek ...”

A fenti idézet egy erdélyi település „visszahívott” protestáns³ lelkészével, 2001-ben készült interjúból származik. A lelkész ma a település új vallási mozgalmának, a „karizmatikus közösségnek” a vezetője. „Ébredése”, „megtérése” és „térítési szolgálata” a nyolcvanas években indult a protestáns egyház keretein belül, majd elindította azt a lavinát, aminek hatására 1997-ben a püspökség a lelkészt felmentette hivatalából, és 1998-ban „megfosztotta palástjától.”⁴ 1998-ban a településen a volt protestáns lelkész az egyházból kiszakadt karizmatikus⁵ gyülekezet Pásztora lett. A faluban bérelt házban templomot rendezett be, s heti rendszerességgel istentiszteleteket, évi rendszerességgel missziós rendezvényeket szervezett. Néhány év múlva templomot építtetett a falu határán túl. A csoport tagjai ottól kezdve nem jártak a protestáns templomba, és – a temetési szertartáson kívül – nem éltek a protestáns egyház szolgálataival.⁶ A „karizmatikus világ” kikristályosodott és határozott körvonalakkal rendelkező eszmerendszer lett, mely a gyülekezetbe tartozó emberek életét, társadalmi helyzetét és rokonsági rendszerrel való viszonyát véglegesen megváltoztatta.

³ Tanulmányomban az erdélyi falu hagyományos vallási gyülekezetét protestánsnak nevezem, tiszteletben tartva kérésüket, hogy az éles felekezeti-gyülekezeti konfliktus helyszíne anonimitásban maradjon.

⁴ Azaz nem gyakorolhatta tovább lelkési teendőit, nem prédikálhatott, nem oszthatott úrvacsorát, és nem keresztesztelhetett, eskethetett, temethetett protestáns gyülekezetben.

⁵ A karizmatikus vallási irányzat az új vallásos mozgalmak egyike. A „neo-pünkösdzizmus” néven is ismert karizmatikus vallási mozgalom az 1900-as évek körül indult pünkösdzizmus örököse. A karizmatikus mozgalom elterjedt az epizskopiális, metodista, presbiteriánus, baptista, protestáns és katolikus felekezetekben is. Erdélyben a protestáns magyar egyházak (evangélikus, református és unitárius) vezetői nyilatkozatokban ítélik el a mozgalom felbukkanását, és papjaikat óva intik ennek gyakorlásától, illetve terjesztésétől. A katolikus egyház ezzel szemben elfogadta a karizmatikus mozgalmat. A karizmatikus gyülekezetek a Szentlélek-keresztséget mint a megváltás utáni tapasztalatot hangsúlyozzák. A Lélek-keresztség, felfogásuk alapján, rendszerint nyelveken szólás bizonyítékával vagy más karizmatikus ajándékokkal jár együtt. Az ilyen tapasztalatot tartják vallási életük szempontjából a legfontosabbnak. Istentiszteleteiken a Szentlélek megérkezését várják, melynek jötte betölti a gyülekezet tagjait, s ennek hatására egyesek nyelveken szólnak vagy ezeket „fordítják”, betegeket gyógyítanak, illetve rosszlelkeket űznek ki a rászorulókból. Bővebben az új vallási mozgalmakról lásd: *A vallásszabadság a mai demokráciában. A Dobogókőn 1997. szeptember 21–25. napjain tartott „A vallásszabadság és új vallási mozgalmak” című nemzetközi ökumenikus konferencia anyaga.* 1997 Ökumenikus Tanulmányi Füzetek 16. szám, Ökumenikus Tanulmányi Központ; Tomasi, Luigi (ed.): *Alternative religions among European youth.* Ashgate, 1999.; Fekete Péter: *Az egyház és a szekta.* Budapest, 1993. MacArthur, John F. Jr.: *Karizmatikus káosz.* Budapest, 1999.; Eimuth, Kurt-Helmut: *A szektások gyermekei.* Budapest, 1999.; Marshall, David: *A new age – a kereszténység legnagyobb kihívása.* Budapest, 1997.; Melton, J. Gordon: *New age encyclopedia.* Detroit–London, 1990.; Miller, Elliot: *A crash course on the New Age movement: describing and evaluating a growing social force.* Baker Book House, 1993.; Németh Géza: *Destruktív kultuszok.* Királyhágómelléki Református Egyházkerület, 1996.; Rosa, de G.: *Vallások, szekták és a kereszténység.* Budapest, 1991.; Lewis, James R. (ed.): *The Oxford handbook of new religious movements* New York–Oxford, 2004.; Takács János: *Karizmatikus megújulás az egyházban.* Szolgálat, 1974. 22. sz. 39–46.; Vajda Tibor: *Hogyan ismerkedtem meg a karizmatikus mozgalommal.* Szolgálat, 1975. 26. sz. 59–61.

⁶ Nem vettek magukhoz úrvacsorát, nem kötöttek protestáns szertartás szerint esküvőt, nem kereszteszteltek és nem konfirmálták meg gyermekeiket a protestáns gyülekezetben.

A „kistörténet” a nagytörténetről

Beszélgető társam, az 54 éves S. a település egyik központi terének rendezett portáján lakik. Betegnyugdíjas férjével él egy háztartásban, lelkész fia évek óta egy székelgyházi település protestáns papja.

S. a faluban született egy aránylag jómódú családban, iskolai elvégzése után varrónó lett. Rokonsága – ellentétben a település széles rokonsági hálózatával – néhány családot ölelt csak fel, ami a későbbiekben leszűkítette a falu társadalmán belüli mozgásterét. Ebből következően kevesebb komasági kapcsolata alakult ki, illetve nem került be a falu női társadalmának vezető rétegébe se.

„Nagyon összetartó család volt [S. családja], ketten voltunk testvérek, a testvérem Sz.-on fizikus. Én a nyolc osztály után csak varrodát végeztem, varrónő vagyok. Én mindig varrónő szerettem volna lenni, ebbe beleszületve mindig a babákat öltöztettem, most is bármi ér, leülök, s csendesesen varrni tudok, az megnyugtat. Édesapám nagyon, de nagyon szeretett engem. Miért? Amikor én megszülettem, beteges lányként születtem, s ez egy kicsit [nevet] ... s mivel hogy beteg voltam, nagyon elkényeztettek, s én egy elkényeztetett valaki voltam, ami így felnőttként nagyon nehéz volt. (Sok barátja volt?) Igen, mindig volt. Így a szomszéd lányokkal tartjuk a kapcsolatot, akikkel iskolába jártam, azokkal, kettővel-hárommal tartjuk a kapcsolatot. Elmondhatom, hogy verekedős lány voltam, nem féltem a fiúktól. (Rokonsága nagy?) Édesanyám felől nincs nagy rokonság, édesapámé is kicsi. Nem volt összetartó rokonság. Édesapám felől összetartó rokonság volt, s nagymamám felől is összetartó a rokonság. (Hány évesen konfirmált?) Én 14 évesen konfirmáltam, sokan abba az évben, mert két korosztály konfirmált, 51-es és 52-es. Volt egy év, amikor a vizsgák miatt két generáció konfirmált, s aztán, amikor visszaállították, akkor volt egy év, amikor nem konfirmált senki. Tudom, mert azok, akik öt éve konfirmáltak és tíz éve konfirmáltak, szoktak adományozni az egyháznak, és mi, két korosztály konfirmáltunk. Szép emlék volt, az mindig szép.”

S., mint a falu zöme, a protestáns gyülekezet tagja volt, de fiatalkorát nem jellemezte vallásosságának különösen mély megélése. Természetesen a falu átmeneti szertartásain életkorának megfelelően részt vett, így 14 évesen konfirmált, majd 20 évesen férjhez ment. Gyermekeit a protestáns templomban kereszteltette, majd 14 évesen ugyanott megkonfirmáltatta. Az évi nagy vallási ünnepeken eljárt a templomba, ha ideje engedte, egy-egy vasárnapon is részt vett az istentiszteleten.

„(Vallásos volt?) Hogy mondjam én, hogy vallásos? Nem, hát szerettem menni a templomba, mindig szerettem templomba járni, fiatalként. Nekünk csak akkor volt vasárnap, hogyha elmentem a templomba. 20 évesen mentem férjhez, volt templomi esküvő, anélkül nem is lehetett. S mikor férjhez is mentem, a férjemmel is mindig eljártam a templomba, s akkor lett egy olyan szakadás, hogy nem mentünk. Soha nem felejttem el, hogy amikor a tiszteletes úrral⁷ találkoztunk, azt kérdezte, hogy hova költöztünk, mert amikor összeházasodtunk, akkor jártunk, s utána nem. S akkor, mikor a gyerek született, akkor kereszteltük, meg megcsináltunk mindent mi is, aztán már P.⁸ hatodikos lett, utána jártunk. De addig, mint szokás csak nagy ünnepen, húsvétkor, karácsonykor.”

S. fiatalkori vallásgyakorlati szokásai a falubeli normáknak feleltek meg. Protestáns falujában a szent idő és a szent tér a templomozás idejére és a templomra korlátozódott.

⁷ A falu 1987-ig szolgáló időse lelkészével.

⁸ P. S. fia.

A templom istentisztelet, „átmeneti szertartások”⁹ és az évfordulós ünnepek alkalmával megtelt, hétköznapokon ellenben „nem működött”. Ekkor a templom zárva vagy takarítás alatt volt, soha nem fordult elő, hogy a szent időn kívül bárki is bement volna a templomba imádkozni.¹⁰ A falubeliek közül a rendszeres templomjárók elsősorban az idős emberek közül kerültek ki. A fiatalok, a fiatal házások elsősorban a főbb egyházi ünnepeken, „megemlékező vasárnapokon”¹¹ vagy az átmeneti szertartások ünnepnapjain mentek el a templomba. Nyáron, a mezőgazdasági munkák idején az istentiszteletek látogatottsága csökkent.

1987-ben új lelkészt választottak meg a falu protestáns közösségébe. A fiatal, agilis lelkész rövid időn belül átszervezte a gyülekezet vallási mindennapjait. Bibliaórákat indított be a fiatalok, a fiatal házások és az idősök részére, „beszélgető-köröket” szervezett, újjáalakította az egyházi kórust, német nyelvre és zenére tanította a fiatalokat. A lelkész és a falu közötti harmonikus kapcsolat a fiatalok egyre aktívabb részvétele miatt néhány év múlva feszültté vált. Ezekben az években komolyabb konfliktusok robbantak ki, hiszen a fiatalok bibliakörébe járó tizenévesek egyre gyakrabban maradtak ki otthonról, és töltötték éjszakáikat az újonnan épült gyülekezeti házban. Furcsa és rejtelmes történetek keringtek a faluban a nyári táborozáskor tűzbe esett gyerekekről, ördögűzésről, „drogált teákról”.¹² Megjelent a falu vallási életében a „piros könyv”, mely a falubeliek számára különös hangzású, gitárral kísért énekeket tartalmazott. Ezekben az években S. és férje, L. rendszeresen eljárt a fiatal házások bibliakörébe.

„Mondom, hogy miután P. 6. osztályos lett, ismét kezdtünk járni a templomba vasárnapról-vasárnapra. (Voltak akkor bibliaórák?) Voltak, de én nem jártam bibliaórára¹³, nem tudom, milyen bibliaórák voltak, mert nem jártam. Mikor az öreg pap elment nyugdíjba, és jött az új pap, persze egy változás történt az egész gyülekezetbe. Ő egy nagyon éneklő csoportot csinált. Úgy szerettünk énekelni, akkor csinált már bibliaórákat, s akkor úgy mentünk arra. A fiam akkor, abba az évben konfirmált, az volt az első rend. Jártunk mi a templomba, de ennél szorosabb kapcsolat nem volt, de nagyon szerettünk járni a templomba, mert nagyon szeretett ő (azaz a lelkész) énekelni, mi is nagyon szerettünk, de nem csak én magamról beszélgessek, hanem az egész gyülekezetről. (Miket énekeltek?) Itt van a Halleluja¹⁴ énekeskönyv, délelőtt az istentiszteleten azon kimondottan csak az Énekes könyvből¹⁵ énekelünk, de már az esti istentiszteleten vette ezt a Halleluja könyvet, és ebből énekelünk. Lehet, hogy az idősebbeknek furcsa volt, de nekünk, fiataloknak nem. Akkor 88-ban még fiatalok voltunk, s akkor nekünk nem, sőt örültünk. S még azt is mondta, visszaemlékszem, a fiam mondta, hogy »na milyen változás«. Jöttünk haza a templomból, mindig idejöttünk hozzánk a férjem, én, még az egyik sógorasszonyom s az egyik testvére. Idejöttünk, s még folytattuk, de csak az Énekes könyvből, mert akkor ab-

⁹ Egy egyén életét átmenetek sora jellemzi: gyerekkor, serdülőkor, felnőtté válás, házasság kora, idős kor stb. Az ezeken a szakaszokon való problémamentes áthaladást segítik elő az „átmeneti szertartások”. Ezek közé tartozik a keresztelezés, konfirmálás/bérmálás, esküvő, temetés stb. Bővebben lásd van Gennep, A.: *The Rites of Passage*. Chicago, 1961.

¹⁰ A hétköznapi szent idő az otthon belső terére korlátozódik. Hétköznap a protestáns gyülekezet tagjai a napot imával kezdik, illetve imával zárják. Gyakori, hogy a protestáns egyházi élet napi igéssel felosztó Útmutatót is napi rendszerességgel használják a gyülekezet tagjai.

¹¹ A halotról való hónapos, fél éves és éves megemlékezéseket a templomban tartják.

¹² Azaz kábító hatású teáknak tudták be a csoport tagjainak megváltozását.

¹³ Itt S. még az idős tiszteletes úr szolgálatának idejéről beszél.

¹⁴ A protestáns egyház fiataloknak összeállított énekeskönyve.

¹⁵ A protestáns énekeskönyv

ból énekeltünk, s akkor elővettük az Énekes könyvet, s egész délután énekeltünk, sokszor együtt ebédeltünk, hogy együtt legyünk minél többet.

S akkor folyamatosan történt ez a változás az életünkben, hogy lett valami, amit megéreztem, hogy ez nem volt idáig az én életemben. Tehát egy változáson mentem át, de folyamatosan. Először megváltozott nálunk a gyermek. Miért mondom? Mert kicsi korától ő, ahogy megszületett, s ahogy nőtt, nem szerette a világi dolgokat. Hogy értessem, elmentünk egy vendéglőbe, ha engem meglátott, hogy én valakivel táncoltam, annyira sírt, ordított, hogy én le kellett üljek. Én nem tudtam táncolni senkivel. Azért mondom, hogy kicsike korától ő ebbe beleszületett, hogy ő nem szerette a világi dolgot. Mert ő nem tudja, hogy milyen egy diszkó vagy egy mulatság, mert soha nem járt. Nem azért, mert nem volt ő engedve. Mindig mondtam, hogy, »ha te nem szeretsz járni, vagy nem szereted ezt a szórakozást, akkor te menjél papnak, te papnak nagyon jól beválsz«. S azt mondja nekem, »ó, anyu, én nem megyek papnak, mert akkor én velem mindenki csúfolkodik«. Tehát csak volt egy olyan visszhang itt a faluban, hogy a gyermeknek ez maradt meg, hogy a papokat csúfolják. Mikor idejött az új pap, akkor változott meg az ő gondolatja, tehát egy év alatt, mert soha nem mondta, hogy ő teológiára megy, ő megértette a konfirmálását s akkor ő a 8. osztályába döntötte el, hogy ő teológiára megy. Ő elment a teológiára, tehát ő döntött, és nem csak passzióból ment a teológiára, tehát az ő élete teljesen megváltozott.”

S. fia, P. abba a generációba tartozott, melyet a fiatal pap elsőként konfirmált meg. A lelkész erre a fiatal csoportra tette a legnagyobb hatást, s a későbbiekben ezek a fiatalok lettek a karizmatikus gyülekezet alaptagjai. Kezdetben S. ellenérzéssel fordult fia egyre komolyabbá váló vallási élete felé. Ennek fő oka az volt, hogy a fiatal karizmatikus gyülekezet tagjai mindennapi életvitelükben is egyre szigorúbban vették a vallási normákat.

„P. járt hozzá, s én azt mondtam a gyermeknek, »ha te jársz az egyházhoz, akkor járj a templomba, légy templomba járó ember«. Mert az édesapja akkor iszákos volt, és nem tudott az édesapjával akkor szépen beszélgetni. Tehát ez egy nagy dolog volt nálunk. Egy nagy harc. Azt mondtam, »akármilyen ember az édesapád, ha részeges, ha nem részeges, a szájunkba a kenyeret ő keresi, ha le van esve a sáncba, neked akkor is fel kell vedd, s hazahozd, mert az akkor is a te édesapád«. Ő ezt tőlem nem akarta elfogadni s akkor én ezért fel kellett menjek [a paphoz], s el kellett neki ezt beszéljem. Olyan csúnyán beszélgett az édesapjával, hogy az borzasztó volt, s én azt mondtam, »hogya te templomba jársz, akkor légy templomba járó ember, s akkor beszéljess édesapáddal úgy, ahogy megillik. Mutass példát!« Nem változott a gyermek. S közbe lett egy keresztelő, hogy kellett menjen keresztelőbe, s nem ment. Nem ment. S akkor én felmentem a paphoz, s megkérdeztem. Mert minket az öreg tiszteletes úr úgy tanított, hogy kereszteni kötelesség, hogya valaki hív keresztelőbe, oda el kell menjél, én így tanultam. Most nem verném meg, de akkor úgy megvertem, hogy nem ment, úgy megvertem, s úgy se ment. Úgy se ment. S akkor én felmentem a paphoz, s megkérdeztem, hogy ez milyen dolog. Mire tanítsa ő a gyermekeket. Pont mint M.¹⁶ annak idején, hogy ők is azt mondták, hogy »hát mire tanítsa a gyermekeket, mit csinál?« Én is az voltam, én is az voltam. Tehát el kellett teljen 10 év, amíg én azt megértettem.

Azért nem akart menni keresztelőbe, mert ott hitvallást fogadnak, hogy segítnek a szülőknek – a kereszteni hitvallás szerint – tehát kereszteni hitre nevelik a gyermekeket. S azt mondta »anyu, én azt nem tudom megtenni, mert a szülők nem fogják meg-

¹⁶ M. egy falubeli asszony, aki már korábban feszült viszonyba került a lelkésszel konfirmandus lánya miatt.

engedni«. S ő ezt nem tudja vállalni. Mert azt kérdezi meg a pap, mikor kereszteli meg, a keresztszülők fel kell álljanak, s felállva kell elfogadják azokat a kérdéseket, amiket felteszen nekik. Hogy azt mondja, elfogadja-e keresztgyermekének, hogy a kereszttségben arra tanítsa, amit elkövetel a Szentírás. Hát hogy tudjam én ezt elkövetni, hogyha a szülei nem is engedik, hogy velem tartson. Ezt nem vállalhatom. Én emlékszem, hogy felmentem, s mondtam, mondtam, mondtam, mondtam neki. S ő [a lelkész] próbálta nekem megmagyarázni, de nem értettem, ő próbálta, s látta, hogy velem nem megyen, mert én nem értettem, én mint a kakukk egyet futtam, én, amit tartottam, abból nem álltam ki, s akkor ő látta, s otthagyt. Ő meg akarta magyarázni, hogy mit fogadnak, s a gyermek ezt látta, és azért nem megyen. Mondtam, 10 év kellett, hogy elteljen, hogy megértsem én is. De [a lelkész felesége], azért mellém állt, mert az asszony, az asszonyt pártolta, s mondta, hogy csak igaza van a néaninek, csak igaza van. Mert mondtam [a papnak], »ha ide jár, jó, keresztelni nem megyen, mert nem megyen. De ha idejár, akkor az édesapjával mért nem beszélget? Látta, milyen csúnyán beszélget az édesapjával. Velem nem, de az édesapjával igen. Hát nem az illározás [italozás] miatt. De az illározás, de ha az illározás, ha nem az illározás, a kenyeret a szánkba még ő keresi, s akkor akármilyen illározás, imádkozunk azért, hogy megszabaduljon tőle«, azt mondtam neki. S akkor [a lelkész felesége], hát »igaza van a néaninek«. »Igaza, igaza«, s otthagyt [a lelkész]. Látta, hogy nem értettem meg, s otthagyt.»

A fiatal csoport egyik első „határhúzója” az volt, hogy mindennapi életvitelében egyre határozottabban elkülönült a falu fiatalságának elfogadott normáitól. Nem vettek részt a falu átmeneti szertartásain, a keresztelőkön, esküvőkön, illetve, ha részt vettek, magatartásukkal tüntetőleg hangsúlyozták különállásukat. Vasárnaponként nem mentek ki a mezőre segíteni szüleiknek, álláspontjukat bibliai igékkel és idézetekkel védték. Ez a felnőtt társadalmat felháborította, a családokban napi rendszerességű lett a veszekedés, az összecsapás a generációk között.

Mindez S. családjában máshogy alakult. Kezdeti ellenszenvé, elsősorban P. hatására, megváltozott, és S. rendszeresen kezdett járni az egyre határozottabb körvonalakat öltő új vallási csoportba. S. és P. között a – falubeli anya–gyerek kapcsolatra nem jellemző – szoros, egyenrangú viszony volt. P. az egyik minden kiváltságát élvezte. Azáltal, hogy jól tanult és papi pályára ment, később nagy presztízst szerzett családjának. Mindemellett S. számára fiával való mély kapcsolata egyfajta menekülés is volt az egyre gyakrabban ittas állapotban hazatérő férjjel való konfliktusok elől.

„S akkor én nem tudom azt mondani, hogy tőlünk tanulta ezt [azaz P.], hogy biblikusán élt, tehát én kellett hogy utána forduljak. Tehát én kellett megváltozzak, de ezt csak ő tudja elmondani, hogy milyen volt a mi családi helyzetünk azelőtt, s milyen lett most. Tehát ezt én is tudom, de ő mindig mondta, hogy »anyu, ez nem jó élet ez az élet«. Mikor 25 éves házasságunk voltunk, s mondták, hogy ez a 25 év nem volt rövid idő, s mondjuk el. Akkor mondtam, hogy három szakaszra lehet osztani az én 25 éves házassági életemet. Az első, mert szerelemből házasodtunk össze, azért mondom, mert itt volt olyan, hogy nem szerelemből, hanem összeszereltek vagyont meg mindent, de mi szerelemből keltünk össze, hogy egyik a mászt szerettük, de az a szerelem nagyon keveset tartott. Mert Isten nélkül nehéz az élet. Utána lett egy, nem haragszik [azaz S. férje¹⁷], mert tudja, hogy így nevezem, egy részeg házasság, mert az uram nagyon sokat ivott. S utána lett ez a másik, ami ma is megvan, ezt nem cserélném el senkivel. Tehát először ment a gyerek, utána mentem

¹⁷ S. férje részt vett beszélgetésünkön, de egész idő alatt tüntetően csendben maradt. A később velem készített beszélgetésen ezt azzal okolta, hogy nem akarta felesége mondanivalóját „befolyásolni”.

én, s aztán jött a férjem, tehát, amikor meglátta a férjem bennem ezt a változást, ő is változott utánam. (Miben változott meg?) Tehát, nem voltam olyan, mint azelőtt. Teljesen kicserélődtem. Mindig kiabáltam, nagyszájú voltam a férjemmel, ha meglátam, hogy egy kicsit ivott, az katasztrófális volt, azt felejtük el, még csak ne is hozzuk elő, mert nem kívánatos. Az a változás, amikor én teljesen átváltoztam, az abból állt, hogy én nem voltam olyan nagyszájú, meg tudtam húzni magamat, meg tudtam alázkodni, nem voltam az, aki voltam, nem úgy beszélgettem, mint azelőtt. (Ez a pap hatása volt?) Én annyit tudok megfogalmazni, hogy őt az Úristen áldja meg, mert ő vezetett el erre, hogy én eljuttam odáig, hogy meglátam azt, hogy Jézus Krisztus nélkül nincsen élet, tehát ő vezetett el az isteni útra, de hogy hova tért, hova fajzott, nem tudom. De a Bibliaolvasás által láttam aztot, hogy valami ott nem stimmelt. Persze, hogy, ha én átváltoztam, akkor csak úgy tudok én fejlődni abban, s tovább haladni, ha én naponta táplálkozok az igével, hogyha én elfelejtem ígét olvasni (elhallgat) ... Tehát enni nem felejték el, azt mondtam, hogyha a testünknek szüksége van táplálékra, akkor a lelkünknek is szüksége van táplálékra. Ez a Bibliaolvasás, ez, ami teljesen átváltoztatott.”

A '90-es évek közepén a konfliktus egyre fokozódott, melyben csak újabb feszültséget jelentett a nyaranta a fiataloknak szervezett vallási tábor, a missziós alkalmak, a húsvéti passiójáték és a protestáns gyülekezetet erőteljesen elítélő lelkészi prédikációk. Az ellentétek 1997-ben jutottak forrpontra. Ebben az évben a lelkészt négy falubeli asszony feljelentette a püspökségen, aminek az eredménye az lett, hogy a püspök a faluba látogatott¹⁸, és falugyűlést hívott össze. Ezen a gyűlésen – melyen a lelkész nem vehetett részt – a falubeli protestáns „vádlók” és a karizmatikus gyülekezet „védői” egyaránt felszólaltak. Többek közt S. is szót kért, s hozzászólásában nyilvánosan is deklarálta a csoporthoz való tartozását.

„Próbáltunk hitvallást tenni, de nem engedték, próbáltam én ... Én magamról beszélek, amit én mondtam ... Én csak annyit mondtam, hogy a B-ben [a nyári táborozás helye] semmi rossz nem történt. Én nem vagyok gyerek, én egy megért asszony vagyok, egy 45 éves asszony, s az, amit mondtak a B-ben, hogy mi történt, az nem igaz, csak annyi, hogy én közelebb kerültem az Úristenhez. Elfogadtam Jézust. Tehát megtértem. S, ha megtértem, akkor adjam át azt az örömet másnak, hogy más is értse meg. S megértettem azt, hogy az agyagosból van kiút, tehát tovább az élet, ott nincs vég. S tudom, hogy a püspök úr, mi van az agyaggal? Mert úgy mondják itt nekünk, a temetőbe, s nekem itt hirtelen az jutott eszembe, hogy az agyagossal ..., mert kivisznek az agyagosba, így mondják az öregek. Az hirtelen nekem akkor úgy jutott eszembe, hogy tudom, hogy az agyagos után van élet. Azzal milyen rosszat csináltam én? Hogy megértettem, hogy a halál után még van élet?”¹⁹

A falugyűlés után egyházi bíróságot hívtak össze, mely ítéletet hozott: a lelkészt eltávolította a protestáns egyházból. Ekkor került be a falu szókinsébe a „karizmatikus” jelző, ekkortól vállalták nyíltan az új vallási irányzat tagjai vallásgyakorlati sajátosságait, más-ként gondolkodásukat.

S. az ezt megelőző években már szoros kapcsolatban állt a lelkész családjával. Gyerekfelvigyázó és háztartásvezető munkakört töltött be, illetve ő volt az egyház harangozója is. A lelkész ellen irányuló felháborodás hullámai S.-et is elérték, napokig csak sötétedés után merte elhagyni a paplakot, rokonai, szomszédai kitértek köszönése elől.

¹⁸ Hivatalosan püspöki látogatási körúton volt, amikor egy falubeli asszony a sokak által aláírt falubeli kérvényt átnyújtotta neki. A kérvényben egy püspöki részvétellel megtartott falugyűlést kért a protestáns gyülekezet.

¹⁹ 2006-os interjúrészlet

„(Mikor került be a köztudatba a karizmatikus szó?) Ez az én világi életembe²⁰ bekerült, '97-be. Addig nem mondták így, és utána sem, amikor én meghallottam a karizmatizmusról mindent, akkor már a bomlás is megjött az egyházra. Addig a pap sem beszélt róla. Hogyha beszélhetett is volna, hát én meg se értem, mert így, hogy, ha a gyermekkel [azaz P.-vel] leülünk beszélgetni (elhallgat) ... Őt is csak '97-ben vettük észre, hogy valami történt. S a fiam hallott a karizmatizmusról, én nem, én az ő szájukból később hallottam, amikor ott voltunk már. Tehát a megindulás megvolt, nem tudom honnan, de már ki voltunk kerülve, mire a karizmatikust hallottuk. (Miért lett ez a felháborodás?) Nem tudom, mert azt mondtam – amikor a felháborodás megtörtént, hogy őt kitegyék – én azt mondtam, hogy amikor megtörtént '97-ben, azon a táboron én is részt vettem, személyesen. Az a b.-i táborban [volt] a tábor, s amikor hazajöttünk, akkor lett a felháborodás, s utána, hogy mit tudom én, mi történt. S akkor én elgondolkoztam, hogy »Istene, mi semmi rosszat nem csináltunk, hát mi volt abba, hogy ha imádkoztunk?«. De utána derült ki, amit én nem tudtam, hiába voltam ott, mert nem tudtam, az az ördögűzés meg mit tudom én. A táborban csak fiatalok voltak, idős csak én voltam, tehát voltak még Sz.-ről. De én abból nem részesültem, abból az ördögűzésből, azt én nem is láttam. De azoktól a fiatal gyermekektől, akiktől elindult [azaz a szóbeszéd], azok látták, de én, hogyha nem láttam, én nem mondhattam. Nem? Én akkor is azt mondtam, hogy semmi rossz nem történt. De hogy éjjel mi történt? Azt én nem tudom, mert aludtam. Ez az ördögűzés, ami visszavont engem, ami kiteszített onnan engem, amit nem tudtam elfogadni. Miután láttam, azután kimentem.”²¹

A lelkész, miután „megfosztották palástjától”, megszervezte a karizmatikus közösséget a faluban. Házát bérelt számukra, hetenkénti istentiszteleteket tartott, szabadtéri missziós alkalmakat szervezett, a tagokat életkor szerinti ún. „sejtekbe” szervezte. Karizmatikus csoportjának száma a kiközösítés után sem csökkent számottevően, ennek oka főleg abban rejlett, hogy az új vallási irányzatot követő emberek nagy részének nem volt más választása, mint a csoport tagjai között maradni.

Az új vallási mozgalomba bekerült embereknek a faluban két nagyobb csoportjuk volt. Egyik részük a pap által konfirmált fiatalokból állt, a másik a falu társadalmának periferiáján álló emberekből került ki. A periférikus sors nem volt ismeretlen a faluban. Több okból válhattak az emberek az etikai normarendszer szempontjából vétkessé,²² ami teljes életükre meghatározta helyüket és korlátaikat társadalmukban. A karizmatikus mozgalom megalakulásáig ebből csak elköltözéssel lehetett kitörni. Erre pedig ritkán volt példa. A karizmatikus mozgalomban a hit volt mértéke mindennek. Így az oda csatlakozó emberek nem múltjukkal, hanem jelenükkel, illetve jövőjükkel foglalkoztak. A múltat az első nyilvános bűnbánatban lezárták, s vallási beavatottságuk növekedésével jutottak egyre jelentősebb szerephez köreikben. A beavatás fokát mutatta, hogy milyen mértékben „kapták meg” a karizmatikus adományokat, amiknek olyan látványos jelei voltak, mint a nyelveken szó-

²⁰ A karizmatikus gyülekezet tagjainak jellemző szóhasználata. Életüket két szakaszra osztják: a gyülekezetbe lépésük előtti éveiket „világi élet”-üknek nevezik, az utánit pedig „megtérésnek” vagy „át-térésnek”.

²¹ A riport tanúsága szerint a b.-i erdei táborozás után S. még évekig a csoport tagja maradt, részt vett istentiszteleteiken, s férje betegsége alatt házát a gyülekezet rendelkezésére bocsátotta. Mindemellett, ahogy a beszélgetésből kiderült, ezután kezdődött az az elbizonytalanodási időszak életében, melynek vége a gyülekezettel való teljes szakítás lett.

²² Ezek közé tartozott például az alkoholizmus, a rossz házasság, lopás, gyilkosság vagy akár a családból vagy rokonságból „örökölt” hasonló, régi vétek.

lás, gyógyítás és a „rosszlelékűzés”. Azzal, hogy csatlakoztak a mozgalomhoz, egyszerre hagyhatták ott addigi periférikus helyüket és kaphattak kiemelt helyet új közösségükben. Mindemellett a mozgalom eszmeisége alapján önmagukat (és csoportjukat) a hagyományos protestáns közösség fölé helyezték, így bűnük miatti periférikus helyzetük önmaguk számára megszűnt, és bűnös életükből való „megváltásuk” révén jobb etikai normák képviselőinek tarthatták magukat, mint amilyeneket a hagyományos protestáns társadalom vallott.

S. családja nem tartozott a periférián élők közé. Mindemellett szűk rokonsági hálózata a falu társadalmának periférikus része felé tolta a családot. Ennek oka, hogy a falu magyar közösségének meghatározó jellegzetessége volt a kiterjedt, erős rokonsági hálózat. Ennek felépítése határozta meg az egyén helyét csoportjában, barátainak, rokonainak segítő körét, párválasztását, sőt nagyban befolyásolta falubeli érvényesülési lehetőségeit is. A helyi munkahelyek (például kenyérsütőde, mézárszék, kocsmá, kisboltok) személyzetét is a rokonsági rendszer alapján válogatták meg a tulajdonosok. S. családjának megítélését meghatározta az is, hogy a rokonságban nem voltak helyi vezető szerepű tagok (például „bíró”, azaz polgármester vagy képviselő, presbiter). A településen a faluvezetők rokonsága is kiemelt szerepet töltött be, így a falubeliek gyakran fordultak hozzájuk ügyes-bajos dolguk elintézésére. S.-éknél a férj alkoholizmusa és a gyerek csendességéből, esetlenségéből adódó eltávolodása a fiatal fiúk normájától²³ nagy mértékben rontotta a család megítélését. Ám azáltal, hogy S. a papcsalád mindenese lett, egyre nagyobb szerepet töltött be a lelkész és a falu közti közvetítésben. Ez a kiemelt szerep évekig tartott, és a falu rosszallását vonta maga után. Ennek oka az volt, hogy S. falubeli származása (azaz rokonsága) és jelenlegi családi helyzete (azaz iszákos férje, a viselkedési normáktól különböző fia) nem indokolta a család kiemelését periféria közeli helyzetéből. Ezért, bár a falubeli magyarok S.-et számos esetben kérték fel különböző ügyeik tolmácsolására a lelkész felé, megítélése mégis igen rossz volt a falu közvéleményében.

S. a lelkész kizárása után többször készült a karizmatikus gyülekezetből való kilépésre. Elsősorban a falu és rokonainak nyomására lett volna hajlandó kiszakadni a karizmatikus csoportból, mindemellett a csoport szoros összetartása és az, hogy istentiszteleti alkalmakat náluk tartották, visszatartotta attól, hogy megtegye ezt a lépést.

„Nem volt a családon belül, nem volt baj, de a rokonságba igen, igen. Ezt tudom mondani, mert ránk is nagyon kihatott, hogy a rokonság megvetett, de helyrejött. Elkerültek akkor. Ők hiába próbáltak volna meggyőzni, mert én nem azt vallottam, hogy jaj én karizmatikus vagyok, én az Úrjézust vallottam, s ma is azt mondom. Én mindig, amikor kérdik, hogy »akkor te hova tartozol?«. Én az Úrjézus gyermekei közé tartozom, oda tartozom. »Milyen, mi vagy te?« Krisztuskövető vagyok. Én nem mondom, mindenkit elfogadok úgy, ahogy van. Ez, hogy megértettem, hogy nem szabad kritizáljam a másikat, nem szabad beszéljek róla, mindenkit úgy kell elfogadni, ahogy van.»²⁴

S. számára nagyon fontos volt a karizmatikus gyülekezet szoros és bensőséges összetartása de az az élmény, amit vallásgyakorlása közben tapasztalt meg, élt át, elbizonytala-

²³ A falu férfivilágát a határozott, fizikai és akaratérvével bíró, munkaszerető férfideál jellemzi. Ennek a képnek a fiatalok már kamaszkorban igyekeznek megfelelni; az elsőbbségért folyó harc következtében gyakoriak a településen a rivalizáló szóbeli és fizikai összecsordulások. Amelyik gyerek fiatalkorában nem felel meg ennek a képnek, azt a fiútársadalom hamar megbélyegzi, s ő lesz a céltáblája a későbbi „támadásoknak” is.

²⁴ 2006-os interjú

nította szándékától. Ezek az átél, „extatikusnak” nevezhető állapotok²⁵ a csoport több tagjának életében meghatározó szerepet töltöttek be.

„(A Szentlélektől való megszállásról mikor hallott először?) *A Szentlélek keresztségen át kell menj, tehát az akkor történik meg, amikor téged a Szentlélek megérint és földhöz ver, míg nem ver földhöz, addig nem érintett meg a Szentlélek. Mikor a Szentlélek-tanítás volt a karizmatikus csoportban, én is el tudtam mondani olyan élményt a protestáns gyülekezetben, ami engem megérintett a prédikálás alatt, de hát nem volt így kinevezve az, hogy az Szentlélek megérintés volt. Tehát vannak azok a tanítások a Bibliában, hogy ha elfogadtad Jézus Krisztust, akkor a Szentlélek is megérintett, de hát ez nem volt így mondvá.*

*Most már Jézus Krisztus, lehet, valahol lent van, és a Szentlélek van fent a karizmatikus csoportban.*²⁶ *S ez csak az, aki naponta olvassa a Bibliát, csak az jön rá. Nekem az lett mondvá, hogy túl sokat olvasom a Bibliát, túl sokat járok sokféle, és azért nem tudok megállni a gyülekezetbe. Lehet, ezek a furcsa dolgok, amik vannak, az minden gyülekezeten belül úgy szűk körben vannak, nem úgy, hogy mindenki lássa. (Milyen az istentisztelet?) Van a dicsőítés, a tanítás, s akkor van az imádkozás, akit a Szentlélek indít, az imádkozik, s utána az áldás, s énekelnek is. Úrvacsoraosztás nem, nincsen, amíg itt voltunk nálunk [azaz S. házában] volt úrvacsoraosztás, de amióta odamentek [azaz a bérelt gyülekezeti házba] nincs. De ezt csak hallomásból tudom, mert velem nem szabad tartásuk a kapcsolatot azok, akik odajárnak.*

Sejtcsoportokra vannak osztva az asszonyok, az azt jelenti, hogy egy héten összegyűlnek egy háznál, ott dicsőítnek és imádkoznak, énekelnek, és ott szokták kiosztani az úrvacsorát. Rendszeresen úgy, ahogy az ők tanításuk szerint haton, nyolcan, esetleg tízen legtöbben vannak. Most van két idősebb sejtcsoport, amit tudok, egy fiatal házasság sejtje és egy fiatalok sejtje, tehát négy. A hét folyamán külön-külön vannak, s istentiszteleten együtt. Ha esetleg valakinek így az istentisztelet alatt, ha valakinek van valami, ami így a sejtben megérintette, azt elmondja ott vasárnap az egésznek. (Prédikál más is?) A pap nincsen minden vasárnap, s akkor megvan, hogy ki prédikál. De le volt adva a tanítás, a sejtbe is úgy volt. Én is sejtvezető voltam az egyik asszonycsoportban, s nekem mindig le volt adva, hogy én mit tanítsak,²⁷ s az nekem nagyon nehéz volt, mert én nem tudtam úgy, hogy meghallgatom azt a kazettát, amit megadott nekem, én meg kellett nézzem a Bibliában, s ha nem talált a Bibliával, én nem tudtam tanítani az asszonyokat. S aztán az én asszonyaim mások lettek, s látta [azaz a lelkész], hogy az én sejtemből egyetlen egy sem merített be. Hát én nem beszélhettem rá őket! Hogy lehet valakit kényszeríteni rá? A vízbemérés azt jelenti, hogy bemelegítenek a vízbe teljesen, és ott marad az ő ember, és kijön az új. De az a víz semmit sem csinál, azt csak ráfogták. (Hogy imádkoznak?) A Szentlélek ha megérint, te más nyelveken beszélsz. Ez azt jelenti, hogy elkezdünk mondani, de nem tudjuk, hogy mit, s ez, ami megbotránkoztatta a férjemet, amikor hazajöttünk a kórházból. Persze először csak kis körben volt a nyelveken szólás, utána, amikor

²⁵ Lásd ehhez Leary, Timothy: *Az extázis politikája. Drog, tudat, vallás.* Edge 2000-NDI, Budapest, 2003. 25–75.

²⁶ Ez alatt S. a karizmatikus gyülekezetben a Szentlélek szerepének elsődlegességét érti. Ez a jellegzetesség felfedezhető a pünkösdisták felekezetek vallásgyakorlatában is, így az istentiszteleteken először a Szentleket hívják, hozzá imádkoznak, s az ő megérkezése (melyet valamelyik tag hangos imája vagy összecsuklása jelez) teremt felfokozott hangulatot a gyülekezetben.

²⁷ A „sejt-alkalmakon” a kijelölt vezetőnek a lelkésztől előre megkapott kazettáról, illetve könyvből kellett felkészülnie.

hazakerültünk hat hónap múlva, akkor kezdték ezt. Akkor ott mondja aztot, hogy habarnak, vagy mit tudom én, úgy imádkoznak, hogy azt ők sem értik, én sem értem, senki sem érti. A kórházban imádkoztak a férjemért, de nem nyelveken, hanem úgy rendesen, de a férjem mondta, hogy rajta már csak a kés segít. S akkor ők mondták, hogy L.²⁸ nem tud meggyógyulni, mert nem fogadja az imát. S rá akartak engem beszélni, hogy beszéljem le, hogy ne menjen ő operáltatni, hanem ők imádkoznak, s akkor meggyógyul. S mikor nekem az orvos azt mondta, hogy ha az én férjem nem lesz megműtve ez alatt az idő alatt, akkor én feketekarácsonyt érek, s mikor nekem ezt mondta az orvos, akkor azt mondtam, hogy én hiszem, hogy az Úristen meggyógyít, ő jelen volt, az orvos kezében ott volt, hogy ő meggyógyuljon, de műtéten keresztül. Az van a Bibliában is, hogy én küldöm a mentőövet, de, ha nem kapaszkodik bele (elhallgat) ... hát az orvosokat használta fel, hogy az én férjemet meggyógyítsa. S én hiszem aztat, hogy az Úristen gyógyította meg. Azt mondtam, »férjem, te most műtét előtt állsz, lehet, hogy felébredsz, lehet, hogy nem ébredsz. Ha meghalsz, hova kerülsz?« Úgy szembenéz velem, hogy ilyet merem kérdezni tőlem, »én nem halok meg, s, ha meghalok, az Úristen kezében vagyok« így (nyitott tenyerét mutatja) kinyújtotta a kezét »én nem halok meg soha, élek örökké, ha meghalok is élek«. Olyan boldogság fogott el engem, hogy rögtön kiszaladtam. Olyan bizonyosága volt neki, és olyan bátran ment műtétszáltra. (Hova kerül a lélek halál után?) Csak a mennybe kerül, a tested bemeleg a földbe, de a lelked az valahova elkerül, az nem megy a földbe, nem az én testem támad fel, csak a lélek. Ők úgy mondják, hogy a mennybe jutnak. De ha valaki megkérdezné tőlük, hogy hova jutok, hát azt mondanák, hogy a pokolba. Ítélnének [azaz a karizmatikus csoport tagjai], és ezt azért merem kimondani, mert a múlt héten volt egy beszélgetésem valakivel. Nekem is valami betegségem adódott, én is elmentem az orvoshoz, s kérdezték, hogy »na, szedted a gyógyszert«, s mondták »Meg fogsz halni, ha nem [szeded a gyógyszert]« mondtam »nem baj, hamarabb a mennybe megyek, hamarabb az Úrjézusnál fogok lakni. Mit szólsz, nem úgy van?« Azt mondta, »hát nem tudnám kimondani [azt]«, hogy én mennybe kerülök.”

A karizmatikus felekezet szervezeti rendszerének jellegzetes vonása volt, hogy csoportjuk sejtekre oszlott, ami egyrészt megkönnyítette a beavatottabbak és a kevésbé beavatottak elkülönítését, másrészt állandó kapcsolatot tartott fenn a tagok között. A rosszlélek üzését és a kézzrátételes gyógyítást viszont csak a legbelső kör gyakorolta sejt alkalmaikon, míg a nyelveken szólás adományát a közös istentiszteleteiken is használták. S. „rosszlélek üzés”-en soha nem vett részt a lelkész családdal való szoros kapcsolata ellenére sem, mivel nem tartozott a karizmatikus csoport legbelső magjához. Ebbe a belső körbe elsősorban fiatalok jártak, akik sejtalkalmaikon rendszeresen gyakorolták egymás vagy más városból jött idegenek „rossztól való megtisztítását”.

A történetek vége

„Azok az asszonyok, akik így együtt voltunk, azok szerettük egymást, tehát az a szeretet megvolt. De most miért húlt meg? Ha most én találkozom velük, most úgy hidegek, ha én Isten gyermeke vagyok, az a szeretet nem szabad meghűljön bennük, ha én most kijöttem onnan, akkor mért kell olyan hidegek legyenek hozzám. Az a szeretet, ami ott közöttük van, csak ők maguk között, mert én nem tudom mondani azt, hogy engemet szeretnek, mert látom, hogy nem szeretnek.”

²⁸ L. S. férje.

S. férje a kilencvenes évek vége felé súlyos szívbeteg lett. Egyik rosszulléte után egy távoli nagyvárosba szállították kórházba. S. saját történetében a kórházi élmények, férje műtétje és szerencsés gyógyulása bizonyoságképpen jelenik meg az isteni szeretet megnyilvánulására, arra, hogy ő és családja hite alapján a krisztuskövető „kiválasztottak” közé tartozik.

„Mikor a férjem rosszul lett – s aztán műtét lett a vége –, azt mondta nekem: »S., végem van, meghalok.« S én megfogtam, mert kint a gangon sétált, mert nem kapott levegőt, mert azt mondta, hogy szuszog, de nincs levegő, akkora ez az udvar, s még sincs levegő. Én keresztülöleltem s bevitettem az ágyra s leültettem. Honnan volt erőm? Az Úristen adta. Mikor őt leültettem, azt mondta, »jaj, Istenem!«, s én csak annyit kiáltottam, »Jézus!«. Csak ennyi volt a mi imánk. S amikor bevitettem a kórházba, mert mentő jött, azt mondta az orvosnő, minek vittem be oda, meghalni. Nem látja, hogy vége van? S akkor én is azt mondtam, hogy nem hal meg. Amikor két-három nap eltelik, ismét beszélek az orvosnővel, s mondja, hogy látom, hogy helyrejött? Mondom, hogy igen. S gondoltam, hogy van nekem nagyobb orvos, mint te, s az meggyógyította. Ő azt mondja, hogy nem tudja, hogy hogy jött helyre. Gondoltam, én tudom. Semmi nem történhetik az ő jelenléte nélkül.

Látod, hogyan kell imádkozni? Egyesek próbálnak nagy szavakat s hosszas imát. Nem kell. Istennek nem kell, Istennek csak annyi kellett, hogy én azt kiáltottam »Jézus«, s ő azt, hogy »Isten«, s több nem kellett. S meghallgattatott. Nem kellene nagy szavak. Ő meghallja. Mi úgy tudjuk, hogy az Úrjézus a szószólónk az Atyához. Ő megválogassa, hogy mit küld el. Úgy mondjuk, hogy az Isten tudja, hogy nekünk mire van szükségünk, nem nekünk kell elkérjünk, mert ő jobban tudja. Azt mondja, még a szádon ki se jön a hang, ő már tudja, mert ő adja a gondolatot, nem? S akkor én már hiába próbálok az Istent valamilyen módra vagy rávenni valamire, hogy megadja, mert ő tudja, hogy nincs szükségem arra. Ő tudja, hogy mire van szükségem. Hiába mondom én sztorikat, mert az nem ér semmit. Így jártak a farizeusok. Nagy hosszú lózinggal mondták, s csókolgatták a falat. Hát normális eszköz van? Szabad a falat csókolni? Hát az nem az Isten, azért mondja Pál apostol, hogy tanulmányozzátok a Bibliát, és megadatik néktek, amire szükségetek van.”²⁹

Mialatt S.-ék a kórházban voltak, üresen álló házukat a gyülekezet rendelkezésére bocsátották. Amikor hazatértek, akkor tapasztalták először a gyülekezet jellegzetes karizmatikus vallásgyakorlatának erősödését, azaz a nyelveken szólás és „rosszlelékűzés” nyílt gyakorlását. Ekkor már a régióban egyre népszerűbbé váló „Hit gyülekezetes”³⁰ rendezvényeken is részt vett a csoport néhány tagja. Az otthonukban tapasztaltak és a Hit gyülekezete rendezvényén való részvétel volt S. számára az utolsó lökés, ami eldöntötte kiválasztását a csoportból.

„Én el voltam menve férjemmel V-re, egy Tűzre, az volt a neve, hogy Tűz. Az, ahova mentünk mi, annak a neve. Elementünk V-n a Sportcsarnokba, oda voltak jöve Magyarországról, akik tartottak valamiket, mit tudom én, s akkor ott imádkozások történtek. Tehát hívták elő az embereket, hogy imádkozzanak. S amikor rájuk tették a kezüket, hogy imádkozzanak – persze azok benne voltak a dologba nyakig –, énnekem furcsa volt, én nem tudtam, elesés, felkelés, ez, ami engem megbotránkoztatott nagyon. S amikor látam, hogy imádkoznak, s a Szentlélek leüti őket a földre, hát én, amikor ezt megláttam

²⁹ 2006-os interjú

³⁰ A Hit gyülekezete budapesti székhelyű új vallási mozgalom. Lásd Bartus László: *Fesz van. A Hit Gyülekezete másik arca.* H. n., 1999.

a férjemmel együtt! Mondtam »férjem, ez mi az?«. Mi nem tudtuk, hogy az [azaz a „Szentlélek érintése”]. Persze a pap egybe észrevette, hogy valami nem stimmel, s akkor kérdezte, hogy »mi van?«, »nem tudom, amikor hazamegyünk, akkor beszélgetünk«. Hazajöttünk, '99-be volt, mi nagyon elcsodálkoztunk ezen, hat hónap híján volt mi nekünk itthon, mert mi nem tartózkodtunk itthon a férjem betegségével. Azt csinálhattak itt a mi házukban, amit akartak. Hogy itt mi történt a mi házukban 6 hónap alatt? Itt volt az istentisztelet. Mikor hazajöttünk mi a kórházból, a férjem mind mondta, »te miféle furcsaság van itt nálunk?« »én nem tudom, én is annyit tudok, mint te, én is kórházban voltam veled«. Elmentünk közbe májusig, elmentünk arra a Tűzre, nem mondom, volt, ami rossz volt, de volt jó fele is. S én, amikor látom, hogy értelmes idős néni, idősebb, mint én, fehér a haja, fekszik le a földre, kel fel a földről, mondtam a férjemnek, »én megértem, a Szentlélek földhöz ver egyszert, öt percre felkelsz, mennek, imádkoznak neki. De ismét a földhöz veri?« Ez engem nagyon megdöbbentett. Mikor hazajöttünk, még két vásárnap voltak itt, de többet nem, mert a férjem annyira felzaklatódott, hogy többet nem volt itt. Megkérte szépen, hogy csak arra kéri, hogy innen menjenek ki. Nagyon nehezen mentek ki innen, de kimentek, akkor én még utána mentem 10 hónapig. Innen, amikor kimentek, a férjem többet soha nem jött, azt mondta, hogy nem. Tehát a férjem nem tudta azt elfogadni, amit láttunk ott. Mert a tanítások akkor jók voltak, de ezt az imádkozást, ezt a kézzrátételt, azt nem tudta elfogadni.

S mikor jöttünk volna el [azaz a Tűz rendezvényről], ott olyan zenebona volt, hogy azt mondtam, hát hol vagyunk, Istenem, a pokol kellős közepében? S akkor ez nagyon letört engem, nagyon lerombolt, annyira lerombolt, hogy mondom, még 10 hónapig kínlódtam velem [azaz a lelkésszel], de tovább nem ment semmire. S nem is mondhatom, mert itt sem gyakorolták, amit ott, de lassanként mutatott kazettákat³¹, s én, amikor láttam, hogy milyen kazettákat, s én láttam ugyanazt előbe, de hát valahogy úgy nem tudtam elfogadni azt. Voltak mások is, azoknak tetszett. Van ez a K.,³² ő is lássa, hogy valami nem jó, de nem tud kijönni onnan. Na így. Mondtam, »te, K., tudod a Bibliából mutatni, amit azok csinálnak? Tudod idézni? Hát, ha a Bibliával nem felel meg, akkor én nem tudom azt elfogadni.« Ő is mondja, hogy nem biblikus, s mégis ott van. Nem tudom, miért nem szakad ki ... én magamból megfogalmazva annyit tudok mondani, hogy nekem mondhatott gyermek, mondhatott férjem, mondhatott bárki bármit, amíg én magamtól nem világosodtam meg, s én világosságot nem kaptam, azt mondtam, az Úristentől, hogy ez nem jó, addig nem tudott nekem senki semmit mondani, mert nem fogadtam el.”

Végül egy év múlva S. egy istentiszteleti alkalmon bemerítkezett. A karizmatikus csoport tagjainak legnyomatékosabb döntése a bemerítkezés. Ekkor a csoport tagjai újrakeresztelkednek, meghozva ezzel legfontosabb döntésüket, ami a csoporthoz köti őket. S., magyarázata szerint, ezt már végső elkeseredésében tette meg, ugyanakkor ez volt az a döntése is, amely a csoportból való végleges kiszakadásához vezetett.

„Azt is elmondom, hogy hogy jöttem rá, hogy nem jó. A gyermek mondta, hogy »anyu, belekeveredsz olyanba, hogy soha nem tudsz szabadulni«, és ezt a szót, mikor én kiszabadultam onnan tőlük, akkor értettem meg. Nem fogadtam el, nem értettem meg, magamban kacagtam, de nem. A tavalgy februárban³³ elmentünk A.-ra, olyan időszakban találtam elmenni, hogy ott egy református gyülekezetben imahét volt. Nekem mindig

³¹ A karizmatikus összejöveteleken rendszeressé vált más, új vallási mozgalmak vallásgyakorlatának vetítése.

³² K. S. falubeli barátnője, akivel együtt tértek meg és jártak a karizmatikus gyülekezetbe.

³³ Itt 2003 februárjáról beszél S., amikor lelkészfiával és férjével részt vett egy református imahéten.

voltak kérdéseim a pap [azaz a karizmatikus gyülekezetvezető] fele, de soha nem kaptam választ a kérdéseimre, csak kimagyarázást, hogy én azt felejtsem el. És azalatt a hét alatt minden este elmentem rendszeresen, nem ismerve lelkészeket,³⁴ nem ismerve, de rendszeresen hallgatva az ígét, feleletet kaptam a kérdéseimre. S az utolsó, amelyik volt, azt tudom mondani, hogy én reggelig sírtam. Miért? Mert ott a bemerítkezésről volt szó. Azt mondtam, hogy na itt van, én a bemerítkezést is megcsináltam. Újrakeresztelkedtem.

Elmentünk R.-a, s ott egy medencében megmerítkeztünk, s ez megtörtént novemberben, de a fiainak nem szóltam. Mikor a gyermek megtudta, nagyon ledöbbsent, nem tudta, hogy én az édesapja nélkül megcsinálom. Utolsó este [a református imahéten] az újrakeresztelkedésről volt szó, hogy vannak egyesek, akiknek nem tetszik a gyerekkeresztelés, és újrakeresztelkedik. Én kívül vigyorgtam, de belül sírtam. Mentünk haza, bementem, lefeküdtem, de aludni nem tudtam. Azzal vigasztaltam magam, hogy megbántam, és az Úristen azt tudja, és megbocsátja nekem. Akár gyerekként keresztelnek meg, akár felnőttként, az édes mindegy. Mert én hiába feküdtem abba a vízbe bele, az a víz nekem semmit abszolút nem csinált, semmit nem változtatott az életemen. Úgy, hogy ha én gyerekként meg vagyok keresztelve, maradjak meg abba, amibe meg vagyok keresztelve, ne menjek én másba.”

S. újrakeresztelkedése után nem sok időre szakított a karizmatikus csoporttal. Döntését több tényező is befolyásolta: férje, lelkészfia, rokonai, és nagy súllyal esett a latba bemerítkezése miatt érzett lelkiismeretfurdalása is. Utólagos interpretációjában elsősorban a hagyományos protestáns vallási norma szabályrendszere alapján bírálja a karizmatikus csoport vallásgyakorlatát, aminek különös színt kölcsönöz az a tény, hogy S. kiszakadása után nem tért vissza a protestáns közösségbe.

„Amit ők csinálnak [karizmatikusok], az nem jó, nem helyes, nem biblikus. Hogy leülnek a földre, és ordibálnak, reszketnek, hát azt nem írja a Biblia sehol, hogy azt kell csinálni. Ők mindenre azt mondják, hogy Pál apostolt a ló hátáról lelökte a Szentlélek. Hát lelökte, mert egy rossz úton járt. De én nem vagyok az, amihez hozzákötik magikat, Pál apostol egy gyilkos ember volt, s a ló hátán ment gyilkolni. Én nem odajárok. Én nem az vagyok, hogy engem lelökjön. S őt azért lökte le. Megállította az Úrjézus az ő szelleme által. Nem hogy bemenjek egy gyülekezetbe, hogy imádkozzak, s reszkessek, s leessek a földre, mert a Szentlélek letaszított. Hát hol ír ilyeneket a Biblia? Ez, ami kitesztelt minket. Az Úrjézus Szentleke megerősít, felvidít, felvidámít, egy új erőt ad, nem az, hogy leessek a földre, s reszkessek, s ordibáljak, mint akinek nincs normális esze. Hát az Isten nem süket! Ő már mielőtt én ordítanám, ő már tudja, hogy mire van szükség, nem kell ordítsak, mert ő tudja, hogy rendes emberrel beszélget. Az Isten is egy olyan ember képpre teremtette az embert, mint ő. S ha én hallok, s vele tudok kommunikálni, akkor ő még ugyan igen. Nem kell ordibálni. S még ő csinálta, a pap, mikor egyszer mentünk, hogy nézzük meg, mert jött valaki, még ő csinálta. Rémisztő volt! Nem tetszik nekünk, s akkor ne menjek oda.

Ezeknek sem, a külsőknek [a protestánsoknak] sem tetszik, hogy Isten hogy adja át a programot, hogy ne lopni, ne ölni, ne kurválkodni, ne zülleni, mert mindenféle rossz cselekedet nem örökölhetsz a mennyeknek országát, de ők azt mondják, hogy az nem igaz, az csak le van írva, az csak egy könyv, sokan így mondják. S ez nagy baj.”

A karizmatikus csoport kiszakadása után a falu magyar társadalma szembefordult az új vallási mozgalom követőivel. Erőteljes lelki nyomás nehezedett a karizmatikus csoportba

³⁴ A protestáns erdélyi egyházaknál minden évben tartanak imahetet. Ebben az időszakban más gyülekezetek, felekezetek lelkészeit hívják meg az esti istentisztelet megtartására.

tartozó emberekre azokban a családokban, ahol csak a család egyik tagja lett a mozgalom követője. A szűkebb család bírálta és különböző eszközökkel próbálta kivonni őket a mozgalomból. A rokonsági és a baráti kör megszakította velük a kapcsolatot. Az utcán atrocitások érték őket, a falu közvéleményének állandó témájává, gúnyának céltáblájává váltak. Hihetetlen, fantasztikus történetek keringtek a településen missziós és istentiszteleti alkalmakon történetekről, erkölcsi és közösségi életükről. Mindez természetesen hozzájárult ahhoz, hogy a karizmatikus gyülekezet csoportján belül erős „szövetség” alakult ki, s kapcsolataik rövid időn belül csupán saját csoportjukra korlátozódtak. A fiatal gyülekezeti tagok számára könnyebb volt az átmenet, hiszen baráti körük már évekkorábban csupán a csoport tagjaira korlátozódott, szűkebb családi kapcsolataik lazábbak voltak,³⁵ és fiatal felnőttként sem voltak egyenrangúak a felnőtt világgal.³⁶

Az idősebb, a családi-rokonsági kapcsolatok által jobban befolyásolt falubeliek számára viszont egyre nehezebbé váltak a mindennapok, hiszen azokat addig rokonaik, szomszédjaik körében élték le, s a karizmatikus csoport kiszakadásával, ezek a kapcsolatok minimálisra csökkentek. Egy periférián élő ember számára – amennyiben az új vallási csoport elég támaszt adott – mindemellett nem volt túl nehéz felszámolni felszínes rokoni kapcsolatait, és a karizmatikus csoport kapcsolatrendszerével helyettesíteni azt. Ám S. számára, akinek bár kis számú, de apai ágról összetartó rokonsága volt, egyre nehezebbé vált szembehelyezkedni az elvárásokkal és a kihívásokkal. Nagy nyomás nehezedett rá a családban is, hiszen férje – akivel kapcsolata évek óta harmonikus volt – ekkor már nem tarozott a karizmatikus gyülekezetbe, fia pedig felszentelt protestáns lelkész volt.

A karizmatikus gyülekezetből való kilépésétől kezdve a faluban „légüres térbe” került. A protestáns gyülekezet tagjai bizalmatlanul tekintettek rá, a karizmatikus csoport hátat fordított neki. Barátai elkerülték, bár protestáns rokonai egy idő múlva újból felvették vele a kapcsolatot. A protestáns templom istentiszteleteire ritkán járt, inkább a szomszéd falu adventista gyülekezeti alkalmait látogatta időnként, vagy a szent időt otthon, férje társaságában, imádkozással töltötte. A nagy egyházi ünnepeken pedig annak a protestáns gyülekezetnek az istentiszteletein vett részt, ahol lelkész fia szolgált.

„’97–98-ban nagyon nehéz volt, mert a férjem rokonai nagyon haragudtak ránk, mert azt mondták, hogy szektáns házat csináltam a szülői házból. Akkor annyira megrontotta, hogy nem nagyon jártunk egyik a máshoz, így köszöntünk az utcán, beszélgetünk, de nem nagyon mentünk. Én akkor, hogy őket ide befogadtam, én azt mondtam, hogy az Úrjézusért teszem. Nekünk itt az ablakot is betörték,³⁷ de azt mondtam, én azt is elnézem, mert az Úrjézusért van. De a végén rájöttem, hogy nem az Úrjézusért törték be az ablakomat, hát a papért. Ezeket a néniket nagyon sajnálom, mert ők már annyira benne vannak, és mégis ott vannak. Belekavarodtak olyan dologba, amiből nem tudnak szabadulni. Nincsen annyi tudásuk a Bibliából, hogy rájöjjenek, hogy nem jó, mert csak azokat a részeket tanulják a Bibliából, ami ki van adva. A pap valahol, valamit úgy elrontott itt a faluban, hogy ő nem az Úrjézusért volt gyűlölve, hanem ... nem tudom mért,

³⁵ Ennek oka, hogy a karizmatikussá vált fiatalok nagy része ekkor már középiskolás vagy egyetemista volt, s tanulmányaikat nagyobb erdélyi városokban folytatták, így ritkábban jártak haza..

³⁶ A csendesebb, a falubeli férfi, női ideálnak kevésbé megfelelő fiatalokat a falu társadalma később tekintette a felnőtt világhoz tartozónak. Így a fiatalok karizmatikus gyülekezetéhez tartozását „infantilis” dolognak tartották, gyakran erőszakos eszközökkel próbálták letörni.

³⁷ Egy alkalommal fordult elő, hogy egy esti összejövetelük alkalmával egy falubeli kővel betörte a ház ablakát. Ez napokon át tartó, érdekes témát adott a helybelieknek, bár nyilvánosan mindenki elítélte.

az az ő baja, hogy mit csinált. Én akkor azt gondoltam, hogy én mindent, amit teszek, mindent az Úrjézusért teszek. Most szomszédokkal, rokonokkal helyreállott a kapcsolat, mióta onnan kijöttem, pedig én most is velük csak a Bibliáról beszélgetek. Akkor nagyon sokan elkezdtek, és nagyon kevesen maradtunk, a rokonságért és a faluért sokan kikerültek onnan. (Milyen a kapcsolata a protestánsokkal?) Én senkinek a lelkébe nem látok bele, az ítélet nem az én kezemben van, hanem Istentől, én nem tudom azt mondani, hogy ők csak szokásból mennek templomba. Én mindig csak azért imádkozni tudok, hogy az Úr-isten valahol érintse meg őket, mert azt mondtam, hogy ez a kétfelé szakadás, ez a kétféle csoport gyűlöletet hozott nálunk a faluba, a szeretet kihalt. (Mi lesz a jövőben magukkal?) Egyáltalán nem tudom. Nem mentem volna el ezért a faluból, csak a gyermekért. Mindig mondom, hogy már csak öregkorukra hazajönnek a gyermekek is, mert a gyökér csak itt van. S ami nagyon tart még engem itt, hát [a faluban] élnek a szüleim, hát hogy hagyjam itt a szüleimet?”

S. és férje, L. – bár határozott próbálkozásaik voltak több kisegyházhoz tartozó vallási közösséggel is – végül nem csatlakoztak egyetlen vallási csoporthoz sem. A falu protestáns templomát esetenként felkeresték, bár az ott őket ért megjegyzések miatt, egy-egy ilyen alkalom után mindig hosszú idő telt el a következőig. Elmentek néhány karizmatikus csoportba tartozó fiatal esküvőjére is, de fogadtatásuk nem felelt meg annak, amit vártak, s ez visszatartotta őket attól, hogy a továbbiakban újra felvegyék velük a kapcsolatot. Így mára vallásgyakorlatuk „szent helye” házuk belsejére korlátozódott.

„Ketten imádkozunk. Mind a ketten így vesszük, bort és kenyeret [az úrvacsorát]. A kenyeret azt törni szoktuk. Mikor úgy érezzük. Régen is házanként törték meg a kenyeret. Nem az Úrjézus, hanem házanként, s ezért kéne ezt a gyakorlatot behozni, ezt akartuk valamilyen formában behozni, de nem sikerült. Mert a püspök belé szólt, de ő [a lelkész] abba tévedett – én annyit tudok mondani –, hogy ha ő [a lelkész] lehet, hogy ha elment volna a püspökúrhoz, akkor tudott volna valamilyen módot kapni, arra, hogy mi történik, és hogy történik. Mert a Biblia a régi. Én hallottam a tévében is, hogy Magyarországon van gyülekezet, ahol elfogadták már ezt a karizmatikus mozgalmat. Így van?”³⁸

³⁸ 2006-os interjú.

BOGLÁRKA BAKÓ

*“I have repented of it, and the Lord God knows that and will forgive me”
S.’s Story about a New Religious Movement
in a South-Transylvanian Village*

Through the story of S's conversion, the paper presents a case study of a denominational conflict within a closed village community. S left his/her Protestant denomination, re-christened and then left his/her new group as well to seek salvation, the true way and a community where he/she can live freely according to his/her belief.

In 1998, after years of bitter denominational strife, the religious conflict in the Transylvanian village led to the local Protestant minister's losing his pulpit gown. Led by the dismissed preacher, a new religious movement, the members of which called themselves Charismatics, began its missionary service in the village. The peculiar religious practices of the Charismatic movement were very different from the traditional Protestant practice the village community was used to. It was the differences in religious practice as well as in the administration of sacred time and place that led to tensions which reemerge from time to time even today whenever the Charismatic group organizes a public event.

The story of S. casts a special light on the interpretation of this conflict. It shows what motivated those who joined the Charismatic movement, it highlights the new possibilities they had, and interprets the conditions of life of those who left the Charismatics but refused to rejoin the Protestant camp in the closed village community.